

esőember

Híd az autizmus világába

Nekünk is szükségünk van egy fórumra!

Élet a Janka Tanyán

Emberi jogok

Kedves Olvasó!

Az Autizmus Világnapjának emlékei még élénken élhetnek bennünk. Április 2-a idén is rendkívüli alkalmat adott arra, hogy országszerte, és különösen az AOSZ égisze alatt, felhívjuk a figyelmet az autizmusra. Ezek a pillanatok nem csak a láthatóságot növelik, hanem azt is megmutatják: óriási erő rejlik a közösségben és az összefogásban.

Külön öröm, hogy egyre több partnerrel működik együtt az AOSZ. A Libri akönyvek erejével hangsúlyozza az olvasás közösségformáló és empátiafejlesztő erejét. Emellett a Szegedi Tudományegyetem új autizmus kurzusa rekordlétszámú hallgatóval indult, ami azt mutatja, hogy a jövő egészségügyi és szociális szakemberei egyre felkészültebben szeretnék megkezdeni segítő munkájukat.

Ebben a számban azonban nem csupán az elmúlt időszak eseményeiről olvashatnak. Közelebb hozzuk Önökhöz a Janka Tanya különleges világát, amely menedéket és fejlődési lehetőséget nyújt az autizmussal élőknak számára. Bemutatjuk az Esőemberekért Egyesület áldozatos munkáját. Egy inspiráló portréból megismerhetik dr. Viszló Sára történetét, aki saját tapasztalataival erősíti a közösséget, és betekintést nyerhetnek az utazó tanárok kulcsfontosságú szerepébe, akik nap mint nap segítik az érintett gyermekek oktatását és beilleszkedését.

Reméljük, hogy mindenki talál magának újdonságot és hasznos információt! És bízunk benne, hogy együtt, lépésről lépésre építhetjük tovább a befogadóbb, megértőbb társadalmat!

Esőember Szerkesztősége

Tartalom

A címlapon látható kép címe
Életlenség, amit Nagy Dániel,
az ASD Focus Club fotósa készített.

Élményekkel teli programok az Autizmus Világnapján	4
Híd az autizmus világába	6
Nekünk is szükségünk van egy fórumra!	9
Élet a Janka Tanyán	12
Emberi jogok	15
Úttörők az autizmus támogatásában	17

ESŐEMBER

Az Autisták Országos Szövetségének (AOSZ) lapja
Megjelenik negyedévente

Felelős kiadó: az AOSZ elnöke

A szerkesztőség elérhető az AOSZ címen: 1053 Bp., Fejér György u. 10.

Telefonok: (+36 1) 354 1073; (+36 20) 401 5126

Viberen és WhatsAppon: (+36 20) 401 5126 • info@esoember.hu • www.aosz.hu

Ára: 700 Ft, évi előfizetés: 2800 Ft

Felelős szerkesztő: Csesznák Anikó • aniko.csesznak@gmail.com

A lap cikkei nem biztos, hogy a szerkesztőség véleményét tükrözik.

Tördelés: Tábori Tamara

Nyomdai munkálatok: PrintPix Nyomda és Grafikai Stúdió

ISSN 1416-5325

A lap megjelenését a Belügyminisztérium támogatta.

BELÜGYMINISZTERIUM

Élményekkel teli programok az Autizmus Világnapján

A képet Komka Péter készítette

Április 2-a az Autizmus Világnapja, melyet az ENSZ 2007-ben jelölt ki azzal a céllal, hogy felhívja a figyelmet az autizmus spektrum állapotára, ami tízmilliókat érint szerte a világon. Az Autisták Országos Szövetsége (AOSZ) idén is számos programmal készült, hogy segítse az autizmus megértését és egy befogadó társadalom kiépítését.

Az érintett szervezetek mellett állami intézmények és szolgáltatók is csatlakoztak a kezdeményezéshez, mint például a Magyar Zene Háza. A legnépszerűbb alapprogram idén is a sok ezer embert megmozgató séta és futás, melyhez számos helyszínen ismeretterjesztő előadások, kerekasztal-beszélgetések és kiállítások kapcsolódtak.

Kiemelt események

- Ragyogj kéken! – A hagyományokhoz híven idén is kékre világítottak egy ikonikus építményt április 2-án este. Ahogy tavaly, idén is Magyarország egyik

fontos jelképe, a Széchenyi Lánchíd kapott kék megvilágítást. Emellett az AOSZ kezdeményezésére a Müpa (Művészetek Palotája) is kéken ragyogott, ezzel is felhívva a figyelmet az autizmusra.

- Harmadszor köszöntötték az Autizmus Világnapját a BKV járatain: Az AOSZ, a Főpolgármesteri Hivatal, a BKK és a BKV együttműködésének köszönhetően immár harmadik éve hallhatóak a világnapot köszöntő gondolatok a BKV járművein.
- Játékos bekísérés az MTK meccsén és stadionbejárás az MTK-val autista személyeknek és hozzátartozóiknak.
- Az Autizmus Világnapja alkalmából kék színbe öltözött a Libri Allee könyvesbolt is.

Az AOSZ 2025-ös Autizmus Világnapi programjai ismét rávilágítottak arra, hogy a tudás és az érzékenyítés kulcsfontosságú az autizmussal élő személyek mindennapi integrációjához és ahhoz, hogy valóban befogadó társadalomban élhessünk.

TÖBB MINT FUTBALL

Az MTK Budapest 2022 óta tudatosan nyit az autizmussal élők és családjaik felé. Azóta is folyamatosan bővíti az Autisták Országos Szövetségével (AOSZ) való együttműködését. Balogh Orsolya, az MTK Budapest – Sándor Károly Labdarúgó Akadémia marketing- és kommunikációs igazgatója szerint a klub számára a társadalmi felelősségvállalás alapvető érték, melyet évtizedek óta képviselnek, és ehhez illeszkedik az autista közösség támogatása is.

A kezdeményezés Kővári Edit, az AOSZ elnökével történt személyes egyeztetés után indult, felismerve a közös értékeket. Az együttműködés sokkal több, mint csupán mérkőzéslátogatási lehetőség: stadiontúrákat és az akadémia mindennapjaiba való betekintést is biztosít. Az Autizmus Világnapja alkalmából rendszeresen játékos bekísérési lehetőséget kínálnak az autizmussal élők számára, valamint pályázatokra, rajzversenyekre is várják őket.

A visszajelzések rendkívül pozitívak: a családok végtelenül hálásak a lehetőségért, az autista gyerekek és felnőttek szemében pedig „csillogás” látható, jelezve, hogy otthonosan érzik magukat az Új Hidegkuti Nándor Stadionban. Az érdeklődés folyamatosan nő, ami megerősíti az együttműködés sikerét.

Az MTK Budapest különös figyelmet fordít az autizmus-specifikus igényekre a mérkőzések során.

Egyrészt van egy mobilisan használható lelátós szektor, közel a bejáráshoz és a játszóházhoz, ahonnan szükség esetén máshová is tudnak mozogni a látogatók. Másrészt rendelkezésre áll egy zártabb, intimebb elnöki páholy, ahol akár televízión is nézhető a mérkőzés, és csupán 30 ember fér el. A parkolásban és a bejutásban is igyekeznek segíteni a családoknak. A programkoordinátorok közvetlenül egyeztetnek a családokkal, hogy mindenki számára a legmegfelelőbb helyszínt biztosítsák.

A klub játékosai és munkatársai is rendkívül nyitottak és támogatóak. Szívesen beszélgetnek, közös képeket készítenek, és gyakran adományoznak mezeket a gyerekeknek. Az MTK Budapest és a Sándor Károly Labdarúgó Akadémia célja, hogy már a legfiatalabb korosztályt – az akadémistákat és az utánpótlás játékosokat – is aktívan bevonja jótékonyági kezdeményezésekbe. Így szeretnék elérni, hogy már fiatalon találkozzanak a társadalmi felelősségvállalás jelentőségével, megértsék a segítségnyújtás erejét, és érzékenyebbé váljanak a közösség kihívásaira.

Az MTK Budapest e kezdeményezésével világos üzenetet kíván közvetíteni a társadalom felé: minden ember egyenlő, és mindenki megérdemli a figyelmet, a tiszteletet és a megbecsülést. A klub elkötelezett amellett, hogy olyan közösséget építsen, ahol senki sem érzi magát kirekesztettnek vagy különbözőnek.

Dénes Tamás: Hangrobbanás

hogy látják és örökítik meg a körülöttük lévő világot ezek a tehetséges fiatalok. A fotókiállítás az autizmussal élő fiatalok egyedi látásmódját mutatta be Salgótarjánban, a József Attila Művelődési Központban is. A 2025. március 31-én megnyílt tárlat az ASD FOCUS Fotóklub autista alkotóinak munkáit vonultatta fel Szarka Klára kurátor gondozásában, és április 8-ig volt látogatható. A kiállítás megnyitóját egy pódiumbeszélgetés követte a fotósokkal és a fotóklub vezetőjével, amelyet Kővári Edit, az Autisták Országos Szövetségének elnöke vezetett.

A „Kamerán át” kiállítás különleges betekintést nyújtott az autizmussal élő fiatalok világába a fotóművészet nyelvén keresztül. Az ASD FOCUS Fotóklub tagjainak alkotásain keresztül a látogatók megtapasztalhatták,

Nógrádi Áron: Árnyékok

KÖNYVEKEL A BEFOGADÓ TÁRSADALOMÉRT

Az Autizmus Világnapja alkalmából kék színbe öltözött a Libri Allee könyvesbolt. Többek között erről is kérdeztem Ludvig Orsolya Stefaniet, a Libri marketing és kommunikációs igazgatóját.

Miért tartotta fontosnak a cég egy ilyen ügy mellé állni?
A Libri nemcsak egy vállalat: közösség vagyunk, és közösséget építünk az olvasóinkkal is. Magyarország piacvezető könyvkereskedőjeként óriási a felelősségünk abban, miként és milyen ügyekre hívjuk fel a figyelmet. Büszkék vagyunk arra, hogy olyan társadalmi partnereink vannak, akikkel együtt cselekszünk és valódi értéket tudunk képviselni minden közös programunkban. Az autizmussal és a neurodiverzitással élőkről egyre többet tudunk, de még mindig hosszú út áll előttünk a megértésükben. Az, hogy a bolti kollégák nagy lelkesedéssel alakították ki a kék könyvfalat, csak egy lépés volt, amit sok másik követ az AOSZ partnerségével.

Mit szerettek volna üzenni a társadalomnak?
Az olvasásról általánosságban tudjuk, hogy segíti a figyelem koncentrációját, a mások szerepébe helyezkedés megteremtésével fejleszti az empátia képességét, a kreativitás kibontakozását, a döntéshozatali folyamatok megértését. Az olvasás, túl azon, hogy örömforrás minden olvasónak, segíti a szövegértést is, ami a jelenlegi mesterséges intelligencia által meghatározott világunkban még fontosabb képesség. Társadalmi ügyeinkben is elsősorban az olvasás fontosságára és annak a mindennapi életünkben betöltött, meghatározó szerepére szeretnénk felhívni a figyelmet. Abban bízunk, hogy az autizmussal érintett emberek számára is segítség lesz a könyvek szeretete és az olvasásban rejlő értékek támogatása. Számunkra fontos, hogy könyvesboltjainkban mindenki megtalálja a neki tetsző történetet, ezáltal belépjen egy olyan világba, ami kapcsolódási pontokat jelenthet számára egész élete során.

Hogyan vélekednek az autista emberekről és családtagjaikról?

Az olvasás mindenki számára nélkülözhetetlen és nekünk minden olvasó fontos. Az autista emberek és

családok kitartása, sokszor láthatatlan emberfeletti küzdelme mindenki számára példaértékű kellene legyen, ezért fontosnak éreztük, hogy az olvasás élményén keresztül ehhez tudjunk segítséget nyújtani egész évben.

A Világnap kezdeményezés mellett más módon is segítik az autista embereket és családokat. Mik ezek? És hogyan lehet élni ezekkel?

A Librivel alapvetően nem a Világnaphoz köthető cselekvésekben gondolkozunk, hanem egész éves aktív partnerségben. Ennek egyik fontos eleme, hogy minden AOSZ kártyával rendelkező 20%-os kedvezménnyel vásárolhat országsszerte közel 60 Libri könyvesboltban nem árkötött könyveket. Jelenleg pedig zajlik az előkészítése azoknak a programoknak, olvasást népszerűsítő kampányoknak, amikkel szeretnénk megszólítani, bevonni az autizmussal élőket, családjaikat és velük együtt tenni egymásért. Ezen felül szeretnénk azt is elősegíteni, hogy olvasóink is tudjanak tanulni az autista emberek látásmódjából. Látogassanak el az Autisták Országos Szövetségének Infobázisára, hogy minél több hasznos információval találkozzanak, és ezáltal – a megértés és támogatás révén – segítsék az autizmussal élők mindennapjait és integrációját is. Arra kérünk mindenkit, hogy figyelje a Libri és az AOSZ online felületeit, ahol minden programról, kezdeményezésről hírt fogunk adni.

Csesznák Anikó

Híd az autizmus világába

Interjú a Szegedi Tudományegyetem autizmus kurzusáról

Az elmúlt évben a Szegedi Tudományegyetem Egészségtudományi és Szociális Képzési Kara, az Autisták Országos Szövetségével (AOSZ) együttműködésben, jelentős lépéseket tett az autizmussal élő személyek támogatása és az inkluzív szolgáltatások fejlesztése érdekében. Az új, „Autizmussal élő személyek támogatása az egészségügyben és a szociális szolgáltatásokban” című kurzus, valamint az ehhez kapcsolódó programok iránti kiemelkedő érdeklődés egyértelműen mutatja a téma fontosságát és a szakemberek nyitottságát. A kurzus sikeréről, a programokról és a jövőbeli tervekről Meleg Sándor Zsolttal, a Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszék mesteroktatójával, valamint dr. Vida Anikóval, a tanszék vezető főiskolai docensével beszélgettem.

Amikor legutóbb a kurzus szóba került, még csak tervezet volt. Most, hogy elindult, milyen tapasztalatokról tudnak beszámolni? Milyen volt a fogadtatása a hallgatók részéről?

Meleg Sándor Zsolt: Valóban, ez a kurzus ebben a félévben indult el, egy féléves kurzusról van szó. A szeptemberi időszakban dolgoztuk ki a tartalmát, az AOSZ-szal közösen határoztuk meg a témákat és az oktatási anyagot. A dékáni tanács is elfogadta, és egy 14 órás órakerettel hirdettük meg. Meglepő módon nagyon nagy érdeklődést tapasztaltunk, a termet egy sokkal nagyobbra kellett cserélni, mert hirtelen több mint 50 hallgató vette fel a kurzust!

Mi a kurzus pontos megnevezése?

Meleg Sándor Zsolt: Autizmussal élő személyek támogatása az egészségügyben és a szociális szolgáltatásokban.

Ez azt jelenti, hogy nem kimondottan a szociális szférában dolgozó, vagy majd ott elhelyezkedő diákoknak hirdették meg?

Meleg Sándor Zsolt: Így van, ez kari szintű kurzusként van meghirdetve. Ez azt jelenti, hogy a szociális és az egészségügyi hallgatók is fel tudják venni, akik nappali tagozaton tanulnak. Vannak köztük gyógytornászok, dentálhigiénikusok, ápolók, védőnők és természetesen szociális munkások. Ez egy nagyon széles körben kinyitott kurzus lett.

Mi a kurzus a célja azon túl, hogy ismereteket lehet szerezni az autizmusról? Miért pont például a gyógytornászoknak vagy dentálhigiénikusoknak lehet fontos az autizmus ismerete?

Meleg Sándor Zsolt: Alapvetően itt az volt a fő cél, hogy azok a szakemberek, akik kapcsolatba kerülnek autista személyekkel az ellátás során – legyen az egészségügyben vagy a szociális szférában – rendelkezzenek olyan háttértudással, hogy ezeket a segítői feladatokat szakszerűen meg tudják oldani. Ne ijedjenek meg az autista személy viselkedésétől, hanem tudjanak kompetens módon a szülővel, illetve az adott személlyel kapcsolatba lépni. Komoly problémaként tapasztalható a közszolgáltatások területén, hogy a dolgozóknak alapvető ismereteik sincsenek a fogyatékoságnak erről a típusáról. Emiatt nem tudnak megfelelően reagálni, ami feszültségeket okoz, meghíúsul az ellátás, vagy nem tudnak megfelelő minőségben szolgáltatni. Abban bízunk, hogy ha ezen a kurzuson részt vesznek a hallgatók, akkor egyrészt elkezdi őket érdekelni ez a téma, jobban elmélyülnek benne. Utánajárnak, hogyan lehet ezeket az embereket megfelelően támogatni, illetve, ha találkoznak ilyen családokkal vagy személyekkel, akkor módszertanilag is fel tudnak készülni, például egy autista beteg ellátására.

Miként lehet ezeket az ismereteket, ezt a fajta információforrást eljuttatni a diákokhoz? Tehát mik azok az eszközök, lehetőségek, oktatási felületek, területek, amelyeken keresztül meg tudják ismertetni az autizmus világát a hallgatókkal?

Meleg Sándor Zsolt: Maga a kurzus frontális előadásként működik, ahol szakemberek tartanak előadást a hallgatóknak. A kurzus megtartásába bevontuk az AOSZ-t, Kővári Edit elnök jön hozzánk előadóként, illetve felkértünk egy másik kollégánót is, aki egy olyan

intézményt vezet, ahol autizmus specifikus ellátás zajlik. Tehát nem csak arról van szó, hogy konkrétan leadunk egy száraz elméleti anyagot, hanem gyakorlatban jártas szakemberek mesélnek arról, hogyan kell együttműködni az autista személyekkel. Ez egy gyakorlatorientált előadás. Emellett rengeteg segédanyagot tettünk közzé a hallgatóknak: szakmai protokollokat, irányelveket, cikkeket, videókat. Bevonjuk a hallgatókat abba, hogy beszélgetünk bizonyos helyzetekről, igyekeztünk ezt interaktívvá tenni.

Említette, hogy több mint 50-en jelentkeztek. Biztos vagyok benne, hogy már most vannak tapasztalatok és akár élménybeszámolók, hogy milyen mélységben tudnak eljutni az autizmus területén a tanulók, egyáltalán kapnak-e új információkat, vagy hogyan fogják tudni majd akár a gyakorlatban hasznosítani azt az ismeretanyagot, amit megkapnak az előadásokon.

Meleg Sándor Zsolt: Vannak már visszajelzések. Két hallgató kifejezetten jelezte, hogy ő ezzel a témával a későbbiekben szeretne mélyebben foglalkozni, van, aki szeretne ebből szakdolgozatot is írni. Egy másik hallgató pedig elmondta, hogy ő eleve úgy tervezi a saját egészségügyi pályafutását, hogy elsősorban fogyatékossgal élő személyek segítségével szeretne tevékenykedni, és számára ezek az információk nagyon hasznosak, mert ez egy fontos célcsoport, akivel együtt kell működni.

A hosszútávú cél lehetne az, hogy akár a későbbiek folyamán még jobban kinyissák ennek a kurzusnak a szárnyait?

Meleg Sándor Zsolt: Mindenképpen szeretnénk fejleszteni. Most túl vagyunk az első féléven. A társelőadókkal azt beszéltük meg, hogy amikor ez a félév véget ér, akkor egyrészt kérjük a hallgatók pontosabb visszajelzését a megszerzett tapasztalatokról, illetve mi is tartunk egy értékelést a lebonyolítással kapcsolatban. Megvizsgáljuk, hogy az óraszámban kell-e változtatnunk, tartalomban kell-e esetleg áthangolnunk a dolgokat, vagy az egyetem többi karára is ki lehet-e nyitni a képzést. Nyilván ezeknek vannak logisztikai, szervezési kérdései, de mindenképpen értékelni fogjuk ezt a folyamatot.

Dr. Vida Anikó: Ebben az évben a kurzus elindítása volt a legfontosabb cél, amelyet szeretnénk a következő tanévben is meghirdetni, hosszabb távon is fenntarthatóvá tenni.

Milyen programok valósultak meg az elmúlt évben a tanzsék és az AOSZ együttműködésében az autizmus témakörében?

Dr. Vida Anikó: Az Egészségtudományi és Szociális Képzési Kar 2024. áprilisi szakmai hét program-sorozatához két eseménnyel is kapcsolódtunk. Egyrészt az „Ezerarcú autizmus kiállítás” volt megtekinthető a főépület ebédlőjében. Másrészt egy érzékenyítő tréninget tartottunk „Lehet autista az évfolyamtársam?” cím-

mel, amit Kóvári Edit, az Autisták Országos Szövetsége elnöke és Gyebrovszkiné Molnár Szilvia (AUT-PONT Alapítvány) vezettek. Ezt megelőzően került sor a Dél-Alföldi Szociális Szakemberek Szakmai Műhelyének előadására, melyet Szántó Tamás, az AUT-PONT Alapítvány vezetője tartott „Autista személyek és családtagjaik a szociális ellátásban” címmel. Továbbá, 2024. november 30-án a Tanszék munkatársai részt vettek az AOSZ szakmai napján. Dr. Nagy Terézia főiskolai docens „Az egyenlőtlenség kérdései az oktatásban – az autizmusban érintett gyermekek az oktatási rendszerben” címmel tartott előadást. A szakmai nap része volt az „Egy életen át” című workshop is, mely a szociális és egészségügyi területet érintő szükségleteket és igényeket, valamint az abból adódó feladatokat vizsgálta a Szegedi Tudományegyetem, az ETSZK Szociális Munka és Szociálpolitika Tanszék, valamint az AOSZ vezetésével.

Érkeztek-e visszacsatolások az fenti eseményekről, programokról, különösen a karon belülről, más tanszékek munkatársaitól?

Dr. Vida Anikó: Elsősorban a Karon belüli visszajelzésekről tudok beszámolni. A többi tanszék munkatársaitól egyértelműen pozitív véleményeket kaptunk, az egészségügyi területet képviselő kollégák elismerően nyilatkoztak a kezdeményezésről, mely számukra is hasznos és fontos. A hallgatói visszajelzéseket egyértelműen mutatja a szabadon választható kurzus sikere, amiről a kollégám is beszámolt.

Végezetül, van-e még valami, amit fontosnak tartana kiemelni a kurzussal vagy az autizmussal kapcsolatban?

Meleg Sándor Zsolt: Talán még egy nagyon fontos gondolatot megemlítenék, ami az Autisták Országos Szövetségének (AOSZ) rövid felvezetésében is elhangzott és egyébként a kurzusnak is egy nagyon fontos vezérelve: nem azt szeretnénk, hogy minden egyes területen nagyon szélsőségesen specializált szolgáltatások jöjjenek létre, hanem azt szeretnénk, hogy a már meglévő szolgáltatások legyenek képesek valóban inkluzív módon segíteni azoknak az embereknek, akik a szolgáltatásba belépnek.

Csesznák Anikó

Nekünk is szükségünk van egy fórumra!

Interjú a budapesti, autizmussal foglalkozó

utazó gyógypedagógusok hálózatáról

Lukácsné Kovács Katalin gyógypedagógussal

Kérlek, röviden mutasd be magad!

1987-ben végeztem a Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Tanárképző Főiskolán oligofrénpedagógia – szurdo-pedagógia szakon. A Siketek Általános Iskolájában (ami akkor még a Keleti pályaudvar közelében volt) kezdtem dolgozni, majd megszülettek a gyermekeim és az idő, a távolság miatt munkahelyet váltottam. A Móra Ferenc Általános Iskolában (ma Gyurkovics Tibor Ó. Á. I. és EGYMI) folytattam a munkát. 1995 szeptemberében szülői kezdeményezésre az Autizmus Kutatócsoport módszertani segítségével négy fő gyermeklétszámmal indult a speciális autista csoportunk, melyet egy évvel később átvettem és folyamatosan növekvő létszámmal osztályfőnökként foglalkoztam a gyerekekkel 12 éven keresztül. Abban az időszakban – írhatom, hiszen megéltem, – kezdődött egy nyitás számos közoktatási intézményben, mely csírájában hordozta a későbbi pedagógiai alternatív programok megjelenését. Az 1990-es évek közepén, végén az autizmusról keveset tudtunk, de a szülői kezdeményezést magunkévá tettük és elkezdtük a tanulást és a munkát. Nagyon sokat köszönhetünk az Autizmus Alapítványnak! 2005-ben az együttnevelés, mint lehetőség, törvényi háttérrel, fenntartói jóváhagyással újabb nagy változást hozott, megalakult az intézmény keretein belül az Egységes Gyógypedagógiai Módszertani Intézmény, ennek az utazó hálózatnak az indulásánál is segédkeztem. Az együttnevelésben egyre több gyermek jelent meg, eleinte egy-egy óvodában, később egy – egy iskolában. Végül teljes munkaidőben átkerültem az utazó hálózatához. 2011/2012-ben elvégeztem az autizmus spektrum pedagógiája szakirányú továbbképzést. Nagyon hálás vagyok az Autizmus Alapítvány szakembereinek, amit tudok, tőlük tanultam, fantasztikus szakemberektől tanulhattam!

Hogyan született meg a gondolat benned, hogy megszervezd a budapesti, autizmussal foglalkozó utazó gyógypedagógusok hálózatát?

Amikor végeztünk a szakirányon a csoporttársaimmal már felvetődött a kérdés, hogyan tovább. (Ez a 2. évfolyam csoport volt, ami végzett az ELTE Bárczin ezen

a szakirányon, tehát országos szinten nem voltunk még sokan.) A csoporttársakkal gyakran összefutottunk különböző szakmai rendezvényeken, tartottuk a kapcsolatot, és „futtában” kérdeztük egymást „Te, hogy oldod meg?” Fokozatosan érlelődött a gondolat, hogy jó lenne, ha össze tudnánk jönni rendszeresebben és beszélgethetnénk szakmai kérdésekről.

Pár lelkes volt csoporttárs aktív közreműködésével a következő célok kitűzésével hoztuk létre a műhelyt:

- Kerületeken, tankerületeken átívelő körben összefogni azokat a gyógypedagógusokat, akik szakmailag viszonylag elszigetelten (pl. mivel egyedül bírnak ezzel a szaktudással a környezetükben) foglalkoznak autizmus spektrum zavarral élő gyerekekkel, különösen utazóként.
- Olyan fórumot kialakítani, ahol beszélgetésekkel, megbeszélésekkel módszertani ismereteinket bővíthetjük, tájékozódhatunk, támogathatjuk egymás munkáját,
- Arra törekedtünk, hogy mindenki hozzátegyen valamit és nyerjen valami pluszt az alkalmakból, amit aztán a munkája során alkalmazhat, használhat.
- A gyakran hasonló jellegű nehézségeket ki hogyan oldja meg, ötleteket kapjunk, adjunk, tanuljunk egymástól és ebből erőt meríthetünk.
- Mivel különböző színtereken dolgozunk, ki integrációban, ki speciális csoportban, ki óvodában, ki iskolában, ennek a sokszínűségnek az előnyeit is szerettük volna kihasználni.

Miért fontos?

Az első időszakban azért tartottuk fontosnak, mert – ahogy jeleztem – számos helyen, intézményben elszigetelten, egy – egy személy foglalkozott ezekkel a gyermekekkel, tanulókkal, és kevésbé volt lehetősége megbeszélni a nehézségeit, kérdéseit másokkal, hiszen „ő a szakember”. Pedig szupervízióra minden szakembernek szüksége van, fontos, hogy megerősítést, vagy ha elakadunk, iránymutatást kapjunk a munkánkra. A későbbiekben nagyon hasznos és érdekes volt meglátogatni a kollégák intézményeit, ahol bemutatták nekik hogyan dolgoznak, milyen eszközöket használnak,

→ milyen sikereket értek el, hol vannak nehézségeik. Azt gondolom, hogy egymástól tanulni, az ismereteket, tudást megosztani, megnézni más hogyan old meg különböző helyzeteket fontos attól függetlenül, hány éve dolgozik egy szakember ezen a területen. Mindig lehet tanulni egymástól, én legalábbis mindig tanulok a többiektől!

Mióta működik ez a szakmai fórum? Milyen gyakran és hol tudtok találkozni?

A 2014/2015-ös tanévben indult a műhely a kollégák felé igényfelméréssel, programtervezéssel. Félévente általában két – három alkalommal találkoztunk. A COVID alaposan megakasztotta a személyes találkozások lehetőségét, abban az időszakban online csatornán keresztül próbáltuk a kapcsolatot tartani és támogatni egymást. Azért a személyes találkozások élményét mindenki hiányolta. Voltak kisebb nagyobb szünetek – igyekszem alkalmazkodni a kollégák elfoglaltságához, hiszen itt mindenki a saját szabadidejéből szakít időt arra, hogy munkaidején túl is a szakmával foglalkozzon, mert fontosnak érzi, hogy gyarapítsa ismereteit, együtt legyen azokkal, akik hasonló gondokkal küszködnek.

A helyszínt kezdetben a saját intézményem biztosította, – folyamatosan támogattak a műhely kapcsán – de már akkor is előfordult, hogy egy – egy kolléga meghívott bennünket a saját intézményébe, így voltunk pl. a Fővárosi Pedagógiai Szakszolgálat Székhely-intézményében (Izabella utca).

Az évek során nagyon sok külső intézményben jártunk, néhány példa: Kispesti Móra Ferenc Általános Iskola és EGYMI, Prizma EGYMI speciális óvodai csoportjai, Kelenvölgy – Őrmező Óvoda, Kecskeméten az Autista Centrum.

2015 februárjától a szakirányon oktatók, különösen Havasi Ágnes segítségével az ELTE Bárczin (az Ecseri úton) kaptunk lehetőséget arra, hogy egy teremben összeüljünk. Ez jól működött a COVID időszakig. Jelenleg, köszönhetően Dr. Stefanik Krisztina, Őszi Tamásné közbenjárásának és a Kar vezetésének újra a Bárczin tarthatjuk meg a találkozóinkat. Ennek őszintén örülünk és köszönjük!

Ki szervezi a találkozót?

A találkozót én szervezem, általában megkérdezem a többi kollégát, van-e olyan téma, ami különösebben érdekli őket. Arra igyekszem figyelni, hogy – bár sok kolléga eljut szakmai konferenciákra, fórumokra – de bizonyos idő elteltével meghívom azokat a szakembereket, akik ismerik a tudomány legfrissebb eredményeit, hogy beszéljenek arról, milyen változások, új kutatási eredmények történtek, mióta a többségünk

megszerezte a diplomáját. A szakmai ismeretek fejlődésével, esetleges változásával, az újabb kutatásokkal jó, ha tisztában vagyunk! Sajnos nem mindenki érti az angol nyelvű szakirodalmat (annak idején én pl. „defektologija”-t tanultam).

Van esetleg támogatója a kezdeményezésnek?

A saját intézményem vezetése mindig pártolta a műhely gondolatát, megvalósítását, igyekezett terjesztetni is a híret, és elismerték ezzel kapcsolatban a munkámat, ami nagyon jól esik.

Hálás köszönettel tartozom a szakirányon dolgozó csodálatos szakembereknek, akik – szintén saját szabadidejükből, kedvességéből és a szakmájuk iránti elkötelezettségéből, szeretetből, (ingyen!) – eljönnek és beszélgetnek velünk egy-egy témáról. Pár nevet is említenék, Dr. Stefanik Krisztina, Őszi Tamásné, Janoch Mónika, Havasi Ágnes. De nemcsak Bárczin dolgozó szakemberekkel találkoztunk, pl. a közelmúltban Szigethi Zsófia, Trencsényi Péter is a vendégünk volt.

A Kar vezetésének pedig a helyszínt köszönhetjük, hogy a megbeszélte időpontokban rendelkezésünkre bocsátanak egy termet, ez is sokat jelent!

Hogy zajlik a találkozó?

Annak függvényében, mi a találkozó témája. Ha meghívott vendégünk van, akkor a megadott témában meghallgatjuk, majd kérdéseket teszünk fel, általában egyfajta közvetlen beszélgetéssé, ahol mindenki beleteszi a saját tapasztalatait, észrevételeit. Amennyiben intézménybe látogatunk ki, az ott dolgozó kolléga a „házigazda”, körbevezet minket, bemutatja a környezetet, a szakmai dokumentumokat, eszközöket stb., amivel dolgozik. Csodálatos – korábban el sem gondolt – lehetőségekre bukkanhatunk, pl. sosem felejtjük el Kovácsné Tóth Krisztina kínai boltban vásárolt világító hableány figuráját vagy „varázspálcáját”! Szerintem, mi magyar gyogyepedagógusok kivételesen tehetségesek vagyunk abban, hogy szinte a semmiből is tudunk eszközöket alkotni, filléres dolgokból csodákat teremteni, a kollégák legalábbis elképesztően kreatívak! Nem csak azt kell néznünk, szerintünk mi lenne egy klassz játék, hanem azt is, hogy az adott gyermek számára mi jelent örömforrást. És ha ez egy világító műanyag hableány (ami nekünk borzalmas különben), akkor ezt használjuk. A barátságos hangulatot egy kis süteménnyel is szoktuk biztosítani.

Hányan szoktatok lenni?

A létszám változó, 10-15 fő, de van, amikor kevesebben vagyunk. Próbálom a kiszámíthatóságot, bejósolhatóságot biztosítani, hetekkel előre megírni az időpontokat, de nagyon leterheltek a kollégák, van, amikor a saját intézményük értekezletein, programjain kell részt

venniük, van, amikor a saját családjuknak van szüksége rájuk. Én mindenkinek örülök, aki el tud jönni és megértem azokat is, akik éppen valami miatt nem tudnak. Ez nem egy kötelező program.

Milyen körből kerülnek ki a résztvevők?

Nagyon vegyes csoport vagyunk. Vannak, akik speciális óvodai csoportokban dolgoznak, vannak, akik integrációban, – azon belül is óvodában vagy általános iskolában vagy gimnáziumban, illetve vegyesen. Van, aki szakértői bizottságban dolgozik.

Vannak-e állandó tagok?

Néhányan vannak, többnyire abból a korosztályból, akik nem most kezdtek el ezen a területen dolgozni. Az adott téma iránti érdeklődés is befolyásolja, kik jönnek el. Bárki jöhet, szívesen látjuk!

Milyen témák kerülnek elő leginkább?

Ebben az évben például a tudásunk frissítése volt a fő irány. Mi történt a kutatásban, mi változott az elmúlt évekhez képest? A korábbi évekből néhány téma:

- elvégzett tanfolyamokról tartottak beszámolókat a kollégák (PEP-3 tanfolyam, a TTAP eszköztárszerének bemutatása, CAT-KIT képzés alapelvei, COOL tanfolyam hasznosítható hozadéka),
- saját gyakorlatok, jó példák bemutatása (pl. saját készítésű szociális történeteink bemutatása, ötletbörze)
- az eszmegbeszélés módszertana, alkalmazása a gyakorlatban
- Babzsák Fejlesztő Program felméréseinek megbeszélése

De volt példa a törvényi változások megbeszélésére is. És volt, amikor csak beszélgettünk, mert valaki éppen hullámvölgyben volt.

Milyen visszajelzések születtek?

Erre az a legrelevánsabb, ha hozok néhány idézetet a múltból:

„Kolléga révén kerültem be a csapatba. Pont jókor, mert kezdtem kicsit „besokallni” az autizmus módszertan iránti ellenszenvtől, amit az akkori kollegáim tanúsítottak.

Együtt panaszkodhatunk, örülhetünk, mindenki érti a nehézségeket és az apró örömeiket, melyek a munkánkhoz kapcsolódnak. Sajnos sok ellenállásba ütközök – még most is – a módszertanra illetően, és megerősítés és ötletek szerzésével kicsit könnyebb a helytállás, ezért szükséges/jó ez a kis csapat. Azt hiszem ez a legnagyobb motivációm!” (M. K.)

„Számomra szakmai megújulás, friss/hiteles információk beszerzésének lehetőségét jelentette. A közös szemlélet (közös „nyelv” beszélése) megerősítő, támogató volt. Az intézmények meglátogatása kézzel fogható, élmény alapú segítséget nyújtott. A résztvevők számára

nem csak pozitív emberi kapcsolatokat jelent, hanem biztonságot nyújt a szakmai hitelessége miatt is.” (Sz. M.)

Számodra miért fontosak, értékesek ezek a találkozók?

Van, amikor én is hullámvölgybe kerülök. Az, hogy látom a kollégák elkötelezettségét, lelkiismeretességét, nyitottságát és segítőkészségét, engem is felemel, tovább lendít, nagyon sokat köszönhetek nekik! Segítséget kérünk és adunk... Örülök, ha össze tudok kapcsolni olyan embereket, akik tudják támogatni egymást. Nem állhatunk meg azzal, hogy már sok mindent tudunk, a tudásunkat, ismereteinket folyamatosan gyarapítanunk kell, hiszen a családok, a gyerekek számítanak ránk és szeretnék a lehető legjobban megadni ezt a segítséget, támogatást az akadályozó körülmények ellenére is. Mert vannak.

Van valami, amit lényegesnek tartasz, de nem kérdeztem?

Amikor indult a műhely, még kevesen voltunk, elszórtan. Mostanra – és ez pozitív – több képzett szakember van, akár egy intézményen belül is többen lehetnek, ez jó cél – több lehetőség van együttműködésre, összefogásra, beszélgetésekre, team munkára. Talán lejáróban annak az ideje, hogy ilyen vegyes, különböző területeken dolgozó gyógypedagógusok jöjjenek össze és itt az ideje annak, hogy az egymáshoz közelebbi intézmények vagy az adott intézményen belül alakuljanak ki kisebb közösségek. Amit fontosnak tartok, hogy ebben a munkában nekünk, „szakembereknek” is szükségünk van egy támogató közösségre, hogy tudjunk kihez, kikhez fordulni. Ne maradjon senki egyedül! Köszönöm az érdeklődést, köszönöm, hogy beszélhettem a műhelyről!

Őszi Tamásné gyógypedagógus

Élet a Janka Tanyán

Ahol a képességek növekednek, nem a korlátok

Tótvázsony csendes szívében, egy átlagos Kádár-kockaházban zajlik valami, ami sokak szerint forradalmi: a Janka Tanya. Ez az intézmény merőben új alapokra helyezi az autizmussal és értelmi fogyatékossgal élő felnőttek foglalkoztatását és társadalmi integrációját. Egy olyan hely, ahol a kirekesztés helyett a lehetőség, a passzivitás helyett a munka, az elrejtőzés helyett a nyitottság a vezérelv. A Janka Tanya nem egyszerűen egy munkahely; sokkal inkább egy életmód, egy szemléletmód, amely a közösség erejével és a feltétel nélküli bizalommal épít hidakat a társadalom felé.

Kati és Janneke

A kirekesztettek lehetősége: miért más a Janka Tanya?

„Hát, hogy teljesen más-e... mi nem látjuk az összes intézetet Magyarországon, nem voltunk mindenhol.” – kezdi a Janka Tanya egyik alapítója, Bárányos Katalin, amikor arról kérdezem, mi teszi őket egyedivé. A kulcsszó azonban rögtön elhangzik: „Amivel szerintünk mi mások vagyunk, hogy a lehetőségekre fókuszálunk, és a munka alapú a foglalkoztatásra.” Ez a szemlélet gyökeresen eltér attól, amit sokan megszokhattak a fogyatékossgal foglalkozó intézményekben.

A Janka Tanya működési engedélye alapján nappali ellátást és fejlesztő foglalkoztatást biztosít autista és értelmi fogyatékossgal élő felnőtteknek. „A kirekesztett emberek jönnek ide és mi lehetőséget biztosítunk nekik.” – magyarázza a két alapító, Bárányos Katalin és Janneke Brinks. Ez a nyitottság, a feltétel nélküli elfogadás alapozza meg az intézmény egyediségét. Nem „beteggyerekekről” beszélnek, hanem „munkatársakról”, akik

felnőttek, és akiket komolyan vesznek. Ezzel az egyszerű, mégis forradalmi szóhasználattal máris lerombolnak egy sztereotípiát, és egyenlő partnerként tekintenek az autista és értelmi fogyatékos munkatársakra.

A társadalmi integráció aktív helyszíne

A Janka Tanya nem rejtőzik el a világ elől. Éppen ellenkezőleg: „a falu közepén vagyunk. Az óvoda itt van szemben, szóval a fiatal generáció gyakorlatilag napi szinten találkozik velünk. Az orvosi rendelő két épülettel arrébb, az önkormányzat a sarkon túl, szóval minden pár száz méteren belül van” – sorolják. Ez a fizikai közelség lehetővé teszi a mindennapi interakciót a helyi közösséggel, elősegítve a kölcsönös elfogadást és megértést.

Küldetésük nem korlátozódik az intézmény falain belülre. „Fő célunk a társadalomba való beilleszkedés, ezért a feladatok, amiket vállalunk, azok is erre irányulnak.” A tevékenységek sokrétűek: a belső, kézműves munkák (raklap újrahasznosítás, termékek készítése a műhelyben, konyhakerti munka) mellett számos külső feladatot is végeznek. Együttműködésük van a Spar Magyarországgal. A veszprémi boltban hetente háromszor segítenek raktározási és vevőtéri feladatokban. Egy helyi panzióban parkgondozási munkákat látnak el, és az önkormányzat játszótereit, templomkertjét is rendben tartják, emellett szórólapok kihordásával is foglalkoznak. Ezekért a munkákért órabért kapnak, ami a Janka Tanya bevételének kétharmadát teszi ki.

Ez a modell nemcsak a munkatársaknak ad célt és feladatot, hanem a társadalom felé is nyit. „Ez a fordított integráció, amikor bejönnek hozzánk az emberek.” – mondják a havonta megrendezett spájz- és ruhavásár kapcsán, ahol használt ruhákat és tárgyakat árusítanak,

valamint a helyi termelők is megjelennek portékáikkal. Az emberek találkoznak, beszélgetnek, és egy természetes, elfogadó környezetben szembesülnek azzal, hogy az autista és értelmi fogyatékossgal élő felnőttek képesek hasznos, értékteremtő munkát végezni. Ez a gyakorlatban megvalósuló szemléletformálás a Janka Tanya egyik legnagyobb vívmánya. „Nem fogadjuk el, ha valaki beteg gyerekeknek hívja a munkatársainkat. Mi nem vagyunk betegek, az autizmus nem egy betegség. És igen, mi is nyitunk a társadalom felé, és egy kicsit ingereljük is az embereket, hogy mi itt vagyunk, nem akarunk elbújni előletek.” – szögezi le határozottan Kata a szemléletmódjukat.

A Triple C pedagógia és a feltétel nélküli támogatás műhelye

A Janka Tanya működésének gerincét egy Hollandiából származó módszertan, a Triple C (Client, Coach, Competence – Kliens, Tanácsadó, Kompetencia) pedagógia adja. Ebben a modellben nincs hierarchia, mindenki egyenrangú, és mindenki tanul a másiktól. A nyílt kommunikáció és a kölcsönös támogatás alapvető fontosságú. Ha egy munkatársnak viselkedésproblémája van, nem gyógyszerrel próbálják megnyugtatni, hanem a probléma gyökerét keresik. „Mi a feltétel nélküli támogatásban hiszünk, és arra építünk, hogy ha valakinek gondja van, nem hagyjuk magára, hanem megvizsgáljuk, hogyan tudunk neki közösen segíteni.” – magyarázza Janneke, aki szülőföldjéről hozta Magyarországra ezt a szemléletet. Ez a mélyreható, személyre szabott megközelítés kulcsfontosságú a munkatársak fejlődésében.

A módszer lényege a mindennapi élet normalizálása, a túlgondozás és az elhanyagolás közötti egyensúly

megtalálása. „Minden embernek joga van a kiegyensúlyozott élethez. A fogyatékossgal élő emberek esetében ez azonban nem azt jelenti, hogy elkényeztetnek és azt sem, hogy elhanyagolnak. Hanem hogy jogod van ugyanahhoz, mint a többi embernek.” – fogalmazza meg Janneke és Kata. A Janka Tanya munkaközpontú, de a szabadidős tevékenységekre is nagy hangsúlyt fektetnek, és a szülőket is bevonják a havi szülőklubokon keresztül. Az aktív, feladatokkal teli napok, a szünetekben is szervezett, de szabadon választható tevékenységek mind a munkatársak jólétét szolgálják, és segítenek a viselkedésproblémák megelőzésében.

A csoportok szándékosan kicsik: jelenleg 9 munkatársra 4 foglalkoztató pedagógus jut, ami azt jelenti, hogy egy pedagógusra körülbelül 3 ember. Ez a „luxus” (mint ahogy ők fogalmazzák) lehetővé teszi az intenzív odafigyelést és a nyugalom fenntartását.

A tótvázsonyi helyszín választása és a jövő

A Janka Tanya létrejötté egy uniós pályázat eredménye volt, mely autista emberek munkahelyteremtését célozta. A helyszínválasztás, Tótvázsony, nem véletlen, bár némi véletlenszerűség is játszott benne. A Balaton-felvidék szépsége, a turisztikai lehetőségek, a megyeszékhely közelsége, és ami a legfontosabb, a helyi közösség rendkívül aktív civil élete és befogadása volt a döntő. A polgármester azonnal támogatta az ötletet, ami nagyban hozzájárult a projekt sikeréhez. Ez azért is kiemelten fontos, mert Magyarországon már előfordult, hogy hasonló kezdeményezést a helyi lakosság rosszallása hiúsított meg.

A sikerek ellenére kihívásokkal is szembesülnek, különösen a szakemberek toborzásában. „A Triple C pedagógia alkalmazása, a feltétel nélküli támogatás, és

a viselkedésproblémák kezelése megköveteli a teljes elköteleződést, és ennek nem mindenki tud eleget tenni.” – vallják be az alapítók. A munkatársak lemorzsolódásának egyik oka épp az, hogy sokan nem tanulták meg a legalapvetőbb önellátási feladatokat sem.

A jövőre nézve a Janka Tanya bővülne, de ehhez még több, megfelelő szemléletű szakemberre van szükség, akik képesek és hajlandóak a kihívásokkal szembenézni. Ezért is tartották fontosnak a Triple C szakmai könyv magyarra fordítását, hogy elterjedhessen a módszer és a szemlélet.

Tíz év tapasztalata

A Janka Tanya most ünnepli 10 éves fennállását, és ez a jubileum alkalmat ad a tapasztalatok összegzésére. „Szerintem egy olyan világot hoztunk létre, amit én a saját életemben, mint értéket nagyon fontosnak tartok. Tisztelet a másik ember felé, akit nem hagytunk magára.” – foglalja össze gondolatait Kati. Ez egy valóra vált álom, egy hely, ahol mindenki megtalálhatja a helyét és fejlődhet. Janneke büszkesége abból fakad, hogy „megmutattuk, igenis tudunk úgy dolgozni, mint más munkahelyi csoportok!” A legnagyobb elismerés pedig a település közösségétől érkezik, akik kezdetben

sajnálattal figyelték őket, ma pedig már dicsérik munkájukat.

A legnagyobb fájó pont számukra a szülői küzdelem. A magyarországi rendszerben a családoknak rendkívül sokat kell harcolniuk ahhoz, hogy autista vagy fogyatékossgal élő gyermekük megkapja a neki járó ellátást és támogatást, legyen szó iskolai beilleszkedésről, parkolókártyáról vagy speciális orvosi ellátásról. Ez egy „állandóan küzdő szülőktársadalmat” hoz létre, akiknek gyakran nehézséget okoz az elengedés. Hollandiával összehasonlítva, ahol a segítő hálózat sokkal fejlettebb, a szülők könnyebben le tudnak válni gyermekeikről, mert már kiskorától kezdve van helyük a világban. A Janka Tanya szerint a szülőknek is külön segítségre lenne szükségük ahhoz, hogy feldolgozzák a traumáikat.

A Janka Tanya egy reménysugár és egy példa arra, hogy másképp is lehet. Ahol az egyéni képességek kibontakoztatása, a közösségi beilleszkedés és a feltétel nélküli bizalom a fő mozgatórugó. Remélhetőleg Janneke Brinks és Bárányos Katalin szemlélete és sikerei szélesebb körben is elterjednek Magyarországon, és egyre több fogyatékossgal élő ember számára nyílnak meg hasonló lehetőségek a teljesebb életre.

Csesznák Anikó

Emberi jogok

Igazságtétel a rendszerszintű problémák területén

Véletlennek köszönheti, hogy az értelmi és pszichoszociális fogyatékossgal élő személyek jog- és érdekvédelmével foglalkozhat, de mindig is érdekelték az emberekkel kapcsolatos esetek. Dr. Viszló Sára az Autisták Országos Szövetségének jogász munkatársa, aki - elmondása szerint - a jog- és érdekképviseleti munkájával támogatni tudja a szervezet által képviselt célokat, egy elfogadó és nyitott társadalom előmozdítására és az alapjogok érvényesítésére irányuló törekvéseket.

Egy rendkívül kedves hang és fiatalos lendület volt az, ami először eszembe jutott Dr. Viszló Sáráról, akivel végig járva élete állomásait és szakaszait, betekintést nyerhettem a jogi élet útvesztőibe, értelmet nyertek a különböző peres eljárások és megtudhattam, miért is fontos az érdekképviselet. Az ember személyisége gyakran tükröződik a munkájában, főként, ha azt szívvel-lélekkel teszi. Sára esetében is úgy éreztem, hogy ugyan nem beszélünk magánéletéről, de elhivatottságán és tettvágyán keresztül nemcsak a jogászt, hanem az embert is megismerhettem.

Dr. Viszló Sára 2012 elején végzett a Pécsi Tudományegyetem Állam- és Jogtudományi Karán. A diploma megszerzését követően, többek között dolgozott ügyvédjelöltként egy munkajogra szakosodott ügyvédi irodában. Szakmai gyakorlatot szerzett az Európai Unió Bíróságán Luxembourgban, illetve Brüsszelben egy környezetvédelemmel foglalkozó jogi szaktanácsadó cégnél. Emellett több hazai és nemzetközi, elsődlegesen

jog- és érdekvédelmi feladatokat ellátó szervezetnél is dolgozott jogászként. A jogi tanulmányai megkezdése óta mindig is az alapjogvédelem és a nemzetközi jog érdekelt leginkább, így 2018-ban elvégezte az ELTE jogi karának European Human Rights LLM képzését, a szakdolgozatát pedig a fogyatékossgal élő gyerekek inkluzív oktatásához való jogával összefüggésben írta.

2025-ig négy éven keresztül egy kifejezetten az értelmi és pszichoszociális fogyatékossgal élő személyek jog- és érdekvédelmével foglalkozó szervezet jogász csapatának volt a tagja, ahol elsősorban hazai és nemzetközi szintű stratégiai perek előkészítése, koordinálása és szakmai támogatása volt a feladatuk. Sára a magyarországi stratégiai perekkel foglalkozott, az értelmi és pszichoszociális fogyatékossgal élők jogait képviselte, nemzetközi érdekképviseleti feladatokat látott el, így került először kapcsolatba az Autisták Országos Szövetségével (AOSZ). Munkájának köszönhetően jobban megismerhette az autizmus spek-

Az Autisták Országos Szövetsége az AOSZ InfoBázis weboldallal segíti az autizmus megértését és a társadalmi befogadást. Az AOSZ InfoBázis weboldal keresőjét használva könnyebbé válik az internetes keresgélés. Egy helyről érhetőek el azok az autizmussal kapcsolatos információk, melyek megbízható, bizonyított és hatékony segítséget nyújtanak az érintett szülőknek, autizmussal diagnoszissal rendelkező személyeknek, autizmussal foglalkozó szakembereknek, orvosoknak, tanároknak és egyéb közszolgálati feladatokat ellátó személyeknek, valamint az autizmus iránt érdeklődőknek egyaránt.

<https://infobazis.aosz.hu/>

→ trumzavart és egyre inkább elkezdte érdekelni az autizmus területe. Kővári Edittel, az AOSZ elnökével egyeztetve sikerült is megtalálni Sára következő állomását, hiszen immár az AOSZ jogi képviselőjeként látja el feladatait. A jogeseteken keresztül az autizmussal diagnosztizált gyerekek és felnőttek által tapasztalt kihívásokkal kapcsolatban még mélyebb ismeretekre tett szert, melynek köszönhetően e személyi kör jogvédelme igazán fontossá vált számára.

Arra a kérdésre, hogy miért ez a terület lett élete középpontja, Sára úgy válaszolt, hogy kicsit talán a véletlennek köszönhető. Maga a jogvédelem, az emberi jog, az alkotmányjog már az egyetemen is a kedvenc területei közé tartoztak. Az emberekhez közelebb álló jogágak voltak mindig is vonzóak és érdekesek. Egyetem után mindenképpen a jog területén szeretett volna dolgozni, de nem volt konkrét elképzelése. Aztán az élet úgy alakította szakmai útvonalát, hogy az emberek védelmében, azon belül pedig a fogyatékosággal élők, most pedig kimondottan az autizmusból érintettek ügyeiben járhat el.

Sára elmesélte nekem, hogy a stratégiai perek azért jelentősebbek, mint a jogsegélyszolgálat, és egyéb fogyatékosággal kapcsolatos jogi perek, mert ugyanúgy jogvédelmet jelentenek, és ugyanúgy van peres eljárás, de a tényállással akár rendszerszintű problémákra is rá lehet világítani. A stratégiai perek hosszú folyamatának végállomásaként akár jogi és gyakorlati módosítások is szülehetnek. Elmesélt egy konkrét példát is, amivel valóban érzékelhető ezeknek az eljárásoknak a jelentősége. Évekkel ezelőtt létezett egy olyan szociális intézmény, ahol nagyon komoly visszasságokat derítettek ki. A sajtóban is többször megjelentek ezek a tények. Bántalmazás, kínzás, kikötözött kisgyermek – tényleg nagyon megrázó esetek voltak – meséli Sára az egyik sikerre vitt ügyét. Ennek kapcsán több jogi eljárás is volt folyamatban és ezek például stratégiai ügyek voltak. Az intézményi állapotok, több száz embert érintő jogsértések kapcsán indultak. Az egyik ügyben most állapította meg a strasbourgi Emberi Jogok Európai Bírósága az állam felelősségét, ugyanis az élet védelmének érdekében nem tettek meg mindent, hogy ellenőrzésekkel, intézkedésekkel megvédjék a sértek életét, testi épségét. Nem tették meg azokat az intézkedéseket, aminek köszönhetően az intézményben lakó emberek biztonságban lehettek volna.

De felhozhatjuk példaként a Wesley iskola esetét is. Az Esőember korábbi számában már olvashatták a részleteket. Mint ismert a szegedi Wesley János Óvoda, Általános Iskola és Gimnázium működési engedélyt visszavonta a Csongrád-Csanád Vármegyei Kor-

mányhivatal 2024. augusztus 29-én. Az intézményben 125 SNI és 46 autizmusból érintett gyermek nevelését, oktatását látták el. A szülőknek csupán két napjuk volt arra, hogy a szeptemberi tanévkezdésre új iskolát találjanak gyermekeiknek. A döntéshozók arra hivatkoztak, hogy az intézménynek nagyon sok köztartozása van, ezért nem tudják megfelelően biztosítani a diákok oktatását, az óvodások ellátását. Ezzel az ügygel vette kezdetét az AOSZ-szal való közös munka. Nagyon sok szülői megkeresés érkezett, akiknek nagyon fontos a jogi támogatás. Ebben az esetben is elindult a stratégiai per, hiszen a gyermekeknek járó alapjogokat figyelembe kellett volna venni a döntések meghozatalakor.

Dr. Viszló Sára nem csak egy ember vagy egy család életében szeretne igazságot tenni, hanem akár szervezeti, sőt állami szinten is szeretne elérni hatásokat. Elmondása szerint Magyarországon a fogyatékosággal élő személyeknek, gyerekeknek nagyon sok jogsértéssel, hiányossággal kell találkozniuk. Mindenféle szempontból rossz a helyzet a szociális szférában, mondhatni krízisben van. Hazánk a nemzetközi jogi kötelezettségek területén is nagyon el van maradva. Tizenhét éve lett elfogadva az ENSZ fogyatékosággal élő személyek jogairól szóló egyezmény. Az ebbe belefoglalt területeken Magyarországon nem, hogy előrelépés, hanem sok helyen stagnálás, sőt visszaesés is tapasztalható. Ezer sebből vérzik minden. A szülők nem kapnak semmilyen segítséget. Nagyon erős jogalkotási hiányosságok vannak. A tájékoztatás hiánya is problémát jelent. Nem tudják hová forduljanak, nem tudják mikor mit lehet lépni. Úgy látja, hogy a jelenlegi állami gyakorlat érdemi támogatást nem nyújt, ezért különösen fontosnak tartja az önszerveződést, az egyesületek és alapítványok munkáját, akik a magukra hagyott, autizmussal érintetteknek megfelelő jogi és egyéb segítséget tudnak nyújtani. Ez a tevékenység egybeesik Sára személyes meggyőződésével és erre tekintettel döntött úgy, hogy szeretne részt venni ebben a munkában.

Csesznák Anikó

Úttörők az autizmus támogatásában

A tatai Esőemberekért Egyesület története

Az Esőemberekért Egyesület hármast tűzött ki maga elé: a lakhatás megoldása, a felnőttképzés kialakítása és a foglalkoztatás megteremtése. Ezek az elvek azóta is ott lebegnek az alapító szeme előtt. Schenk Lászlóné elnök folyamatosan úgy intézi a mindennapi dolgokat, hogy a három terület által életre hívott feladatok megoldásra találjanak.

Az Esőemberekért Egyesületet azok a szülők alapították meg 1999-ben Tatán, akiknek gyermekei az Új Úti Iskola autista csoportba jártak. Az alapító szülők között volt Schenk Lászlóné érintett anyaként, aki 1987 óta kereste a legjobb megoldást autista fiának, Zsombornak. Mindannyian felismerték, hogy a nagy létszámú intézmények nem nyújtanak megfelelő jövőképet gyermekeik számára. Céljuk az volt, hogy egy olyan helyet hozzanak létre, amely lakhatást, felnőttképzést és foglalkoztatást biztosít az autista felnőtteknek.

A Kezdeti nehézségek és az úttörő szellem

Az egyesület megalakulása igazi úttörő folyamat volt, hiszen akkoriban az autizmus még sokkal kevésbé volt ismert, mint ma. Az iskolai oktatás megteremtése is komoly erőfeszítéseket igényelt a nyolcvanas évek végén, amikor is egy kísérleti autista csoport indult az Új Úti Iskolában. Az alapító okiratba való bejegyzés is nehézségekbe ütközött, de a fenntartó meggyőzése végül sikerült.

Az egyesület a kezdetektől fogva a hazai és nemzet-

közi jó gyakorlatokat kutatta. Számos nagy intézményt látogatott meg, mint például Piliscsabán a Fészek programban létrejött értelmi fogyatékosoknak létrehozott lakóotthont, a síkvölgyi nagy intézményt, vagy a dunalmási egyházi református intézményt. Az utóbbi két esetben nagy létszámban voltak jelen a gondozottak. Ezek a látogatások éppen ezért megerősítették a szülőket abban, hogy a kis létszámú, autizmus-specifikus ellátás a járható út.

Az otthon megteremtése és a műhelyek kialakítása

Az egyesület egy tatai önkormányzati ingatlanra nyújtott be pályázatot 1999-ben. Az elsőként felajánlott mocsaras területet, bár elfogadták, azonnal szerették volna elcserélni egy alkalmasabbra. A szociális minisztérium első lakóotthoni beruházási pályázatának elnyerése után 2000-ben sikerült megszerezni a Fürdő utca 24. szám alatti, hat éve üresen álló bölcsődei épületet, amely az előzőleg kapott ingatlan értékét is beleszámítva 3,5 millió forint készpénz kifizetésével vált az egyesület

tulajdonává. Ez az épület a mai napig az egyesület székhelye.

Az épület átalakításában a kuratóriumi elnök, Schenk Lászlóné férje, aki építész, és fia, aki akkor még építész hallgató volt, nagy szerepet játszottak, autizmus-specifikus tér kialakítására törekedve. A minisztériumi forrás nem volt elegendő, ezért további támogatásokat kerestek. A Kézenfogva Alapítvány révén a Luxemburgi Nagyhercegség komplex programként adott támogatást, így a Munkaügyi Központ munkaügyi beruházási pályázatával kiegészítve sikerült 2001-ben létrehozni a műhelyeket és a lakóotthont.

A foglalkoztatás keretében aszalóüzemet és kézi-szőnyegszövő műhelyt alakítottak ki. Az aszalóüzem technológiáját úgy választották ki, hogy az apró részletekben, segítséggel végezhető munka legyen. A szőnyegszövés a tatai szőnyeggyár bezárása után vált relevánssá, ahol több megváltozott munkaképességű asszony dolgozott, akik profik voltak a szövésben.

A foglalkoztatás fejlődése és a későbbi bővítés

A jogszabályi változások miatt 2003-ban létre kellett hozni egy gazdasági társaságot, a Help Esőemberekért Kht-t (ma Help Nonprofit Kft.), amely bérmunka programokat vállal nyomdák, kozmetikai cégek és más vállalatok számára. Emellett kertészeti profilt is kialakítottak egy másik, tóvárosi, városközponti, nagy kertes ingatlan megvásárlásával, minisztériumi és TÁMOP pályázatok segítségével. Jelenleg a Help Nonprofit Kft. 34 megváltozott munkaképességű embert foglalkoztat.

A Fürdő utcai lakóotthonban az aszalt gyümölcsökből, zöldségekből készült variációk előállítását, és a

kiegészítő csomagolási tevékenységek maradtak fő profilként, kiegészítő csomagolási tevékenységekkel. Emellett fejlesztő programokat is indítottak, mint például vizuális, értelmi, kommunikációs és szociális-kommunikációs fejlesztéseket, valamint babzsák programot. Az egykori szövőműhely helyén egy többfunkciós helyiség jött létre, ami a vizuális képzésnek és a csomagolásnak is helyet ad. A lakók száma az induló tízről ma már nyolcra csökkent.

A napirend és a folyamatos fejlesztések

Az egyesület a kezdetektől fogva nagy hangsúlyt fektetett a strukturált napirend kialakítására, ami alapvető fontosságú az autizmussal élők számára. Egyéni napirendet készítettek, majd az Autizmus Alapítványtól származó tudás révén folyamatosan fejlesztették a programokat.

A délelőttök jellemzően műhelymunkával, főzéssel, önellátással és takarítással telnek, míg a délutánok a fejlesztőképzéseké. Ezek között szerepel lovasterápia, zenei és kézműves foglalkozások, valamint egyéni és kiscsoportos értelmi, szociális és kommunikációs fejlesztések. A szabadidő tudatos kezelése is kiemelt fontosságú, időjelzőkkel és szabadidő-választó táblákkal segítik a lakókat.

Az egyesület 2004-2009 között az EQUAL programban is részt vett hat partnerszervezettel, a Kézenfogva Alapítvánnyal és a mezőberényi Mécses Egyesülettel, a miskolci Szimbiózis Alapítvánnyal, a dunaharaszti Bárka Alapítvánnyal és a pécsi Fogd A Kezem Alapítvánnyal. Ez egy kísérleti programja volt az Európai Uniónak, hogy innovatív ötleteket tudjanak megvalósítani a foglalkoztatásban. A hat magyar

SCHENK LÁSZLÓNÉ: AZ ESŐEMBEREKÉRT EGYESÜLET SZÍVE ÉS MOTORJA

Schenk Lászlóné neve elválaszthatatlanul összefonódott az Esőemberekért Egyesület történetével és sikerével. Ő az a kulcsfigura, aki nem csupán alapítója és elnöke a tatai székhelyű szervezetnek, de személyes érintettsége révén hajtóereje és lelke is a magas támogatási igényű autista felnőttek támogatására létrejött komplex ellátórendszernek.

Schenk Lászlóné aktívan részt vesz az autizmus stratégia kidolgozásában és a támogatott lakhatás protokolljának fejlesztésében is, ezzel is hozzájárulva a szakmai színvonal emeléséhez és a jó gyakorlatok terjesztéséhez országszerte. Munkája során kiemelt figyelmet fordít a magasan kvalifikált szakemberek képzésére és a folyamatos, egyénre szabott fejlesztésekre. Szakértelme és elhivatottsága révén nem csupán az Esőemberekért Egyesületet építette fel, de mentorálással és tanácsadással más hasonló kezdeményezéseket is támogat.

szervezet a fogyatékos emberek foglalkoztatását tűzték ki célul. Az eredmény pedig az Aktív Műhely Foglalkoztatási Modell volt, valamint járulékos projektben került adaptálásra a Lantegi munkaképesség-felmérő eszköz, ami lehetővé tette a foglalkoztatás minőségének javítását.

A nappali ellátás és a jövő

A 2014-es autizmus és megváltozott munkaképességűek foglalkoztatás bővítése pályázat révén 2017-2018-ban egy újabb, városközponti telephelyet vásároltak Tóvároson. Itt szintén élelmiszer-előállítását folytatnak, a „Tata Csemegéje Friss” márka néven (péksütemények, sós és édes aprósütemények, saláták), kiegészítve a „Tata Csemegéje” termékcsaládot (lekvárok, aszalt gyümölcsök, gyümölcssteák). Az új épület tetőtere nappali ellátás céljára lett kialakítva, ami az autizmussal diagnosztizált gyerekek növekvő száma miatt vált fontossá. Az egyesület gyógypedagógusai révén óvodákban és iskolákban is nyújtanak szolgáltatásokat az integrációban lévő autista gyerekeknek. 2022-től az egyesület Szent Gergely Lakóotthona Szent Gergely Támogatott Lakhatássá és ASZ Nappali Ellátó Központtá vált. Az ASZ Nappali Ellátó Központ helyet

ad egy autizmus-diagnosztikai magánvállalkozásnak, a Pyxis Diagnosztikának is. Autizmus-specifikus tudású pszichiáter, pszichológus és gyógypedagógus végzi a diagnosztikát. Ezzel a kora gyermekkortól az időskorig tudjuk lefedni a környéken jelentkező igényeket.

A Tatán kialakított komplex, integrált ellátórendszer, amely magában foglalja a lakhatást, foglalkoztatást és fejlesztéseket, rendkívül sikeresnek bizonyult. Bár ez a modell nem fedi le az ország teljes autizmus ellátási igényét, különösen a felnőtt autizmus területén, az egyesület nyitott arra, hogy megossza tudását és tapasztalatait más kezdeményezésekkel.

A szakemberek szerepe és a közösségi munkavégzés

Az egyesület hangsúlyozza a magasan kvalifikált szakemberek (pedagógusok, gyógypedagógusok, andragógusok) fontosságát az autizmus ellátásban. Fontosnak tartják a team-munkát és a folyamatos kommunikációt, mind a kollégák között (napi megbeszélések, belső kommunikációs csoportok), mind a szülőkkel (kéthavonta szülői megbeszélések, üzenőfüzetek). A személyre szabott fejlesztések és beavatkozási tervek kulcsfontosságúak, hiszen minden autista ember egyedi bánásmódot igényel.

A riport bepillantást enged egy olyan szervezet életébe, amely a kezdeti nehézségektől a komplex ellátórendszer kiépítéséig hosszú utat tett meg, mindig az autizmussal élő emberek igényeit és a legfrissebb tudományos ismereteket szem előtt tartva.

A cikkben megjelent fotókat Ajpek Orsolya készítette.

GOND SÓRA

Regisztráljon, és érezze magát biztonságban!

Készült Magyarország Kormányának megbízásából.

gondosora.hu